GROEN van Prinsterer SCHOOL

Protocol voor dyslexie en (ernstige) leesproblemen

Inhoud

1. Inleiding 3
2. Wat is dyslexie 4
3. Signalering 5
3.1 Signalen 5
3.2 Signaleren in de kleuterperiode 6
3.3 Signaleren in groepen 3 t/m 8 6
4. Ondersteuningsniveaus en aanpak 7
5. Diagnostiek en onderzoek 10
5.1 Algemene informatie dyslexie 10
5.2 Aanmelding en bekostiging 11
5.3 Protocol voor diagnostiek en behandeling 3.0 12
6. Hoe gaat onze school om met kinderen die dyslexie hebben 13
6.1 Compenserende en dispenserende aanpassingen/hulpmiddelen die geboden kunnen worden 13
6.2 Dyslexiepaspoort 14
6.3 Afname toetsen 14
6.4 Overleg school en behandelaar tijdens de behandeling 16
7. Goed om te weten 17
7.1 Validiteit dyslexieverklaring 17
7.2 Dyslexiebehandeling onder schooltijd 18
8. Bijlagen 19
8.1 Paspoort 19
8.2 Ouderbrief 19
8.3 Contact met de behandelaar 20

1. Inleiding

Voor u ligt het document “Procotol voor dyslexie en (ernstige) leesproblemen” van de Groen van Prinstererschool. Dit document is onderdeel van het Schoolondersteuningsprofiel (te vinden op de website) en geschreven voor leerkrachten en ouders. Hierin wordt beschreven wat het beleid van onze school is ten aanzien van leerlingen met (ernstige) leesproblemen en dyslexie. De hele procedure van signaleren, diagnosticeren, onderzoek en aanpak van dyslexie, komt hierin stap voor stap aan bod. Ons beleid is gebaseerd op het protocol ‘Leesproblemen en Dyslexie’, ontwikkeld door het Expertisecentrum Nederlands (2011).

2. Wat is dyslexie

Dyslexie is een specifieke leerstoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau, dat niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijke, neurologische of algemene verstandelijk beperking (Stichting Dyslexie Nederland, 2016).
Dyslexie laat zich op allerlei verschillende manieren zien. Bij het ene kind is dit ernstiger en meer belemmerend dan bij het andere kind. In de groepen 1 t/m 3 is de diagnose dyslexie nog niet vast te stellen en spreken we nog van lees- en of spellingproblemen.
De onderkennende diagnose gebeurt op grond van objectief waarneembare kenmerken. Er zijn twee criteria waaraan moet zijn voldaan om te kunnen spreken van dyslexie:

1. Het vaardigheidsniveau van lezen op woordniveau en/of spelling ligt significant onder hetgeen van het individu, gegeven diens leeftijd en omstandigheden, gevraagd wordt (criterium van de achterstand).
2. Het probleem in het aanleren en toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau blijft bestaan, ook wanneer voorzien wordt in adequate remediërende instructie en oefening (criterium van de didactische resistentie).

Enkele belangrijke feiten en inzichten rondom het begrip dyslexie:

1. De kern van deze definitie draait om het begrip automatisering;
2. Het wordt opgevat als een aanleerprobleem;
3. De kernschetsing ‘op woordniveau’ geeft aan dat er niets gezegd wordt over het vermogen tot tekstlezen en het begrijpend lezen oftewel het kan zijn dat een tekst wel wordt begrepen;
4. Er zijn verschillende varianten van dyslexie:
   - De meest voorkomende variant is dat het in eerste instantie het lezen én spellen betreft, maar dat door veel oefening uiteindelijk (in VO of als volwassene) het lezen van een tekst minder problemen oplevert, maar de spelling zwak blijft;
   - Met regelmaat komt een 2e variant voor: dit betreft een zwakke spelling bij een redelijke leesontwikkeling;
   - Bij de variant die het minste voorkomt, is er sprake van zwak (met name zeer traag) lezen bij een redelijk tot zelfs goede spelling. Dit komt vooral voor bij onzekere leerlingen met een geringe zelfregulatie. De indruk is dat er bij adequate behandeling mogelijk geen sprake is van ‘echte’ dyslexie.
5. Dyslexie is een taalprobleem. Dyslectische leerlingen hebben vaak een moeizame mondelinge taalontwikkeling doorgemaakt, waarbij vooral de fonologische ontwikkeling in negatieve zin opvalt: bijvoorbeeld een gebrekkige articulatie, moeite met verschil horen tussen klanken, moeite met talige informatie snel en op volgorde te onthouden.
6. Bij het voorkomen van dyslexie in de familie is het belangrijk dat er extra aandacht is voor de taal/lees ontwikkeling.

Vanaf januari 2022 is het vernieuwde protocol voor diagnostiek en behandeling (PDDB 3.0) van kracht gegaan. Het PDDB 3.0 bevat criteria voor onderzoek en behandeling voor leerlingen in het primair onderwijs (7 tot 13 jaar) met de indicatie ‘Ernstige Dyslexie’ in het kader van vergoede dyslexiezorg binnen de Jeugdwet. Het protocol met bijbehorende criteria zal verder worden toegelicht in hoofdstuk: 5.3.

3. Signalering

In het Schoolondersteuningsprofiel van de Groen van Prinstererschool staat een uitgebreide uitleg over onze zorgstructuur. Bij een vermoeden van dyslexie is het belangrijk om de dyslexie in een zo vroeg mogelijk stadium te herkennen om achterstand en frustratie te voorkomen. Bij aanmelding van een nieuwe leerling wordt dan ook altijd geïnformeerd naar spraak/taalontwikkeling en of er dyslexie voorkomt in de familie.
Signalering van lees- en/of spellingproblemen gebeurt via observaties en toetsen.

3.1 Signalen

Er zijn veel verschillende signalen die kunnen wijzen op dyslexie. Op school valt meestal een zwakke leesontwikkeling op, al dan niet in combinatie met een zwakke spellingsontwikkeling. Daarnaast zijn er diverse andere signalen die kunnen duiden op dyslexie. Een belangrijk signaal is “erfelijkheid”. Hoe dichterbij in de familie, hoe groter het risico voor de leerling.
In de voor- en vroegschoolse ontwikkeling laat een dyslectische leerling mogelijk al signalen zien. De ontwikkeling van de leerling moet dan goed gevolgd worden.
Bij schoolse vakken, lezen, spellen en rekenen vallen problemen met de automatisering op.
Daarnaast komt ook een aantal algemene signalen voor. Hieronder staat een aantal signalen beschreven. Voor al deze signalen geldt, dat zij niet meteen op dyslexie wijzen. Een leerling kan ook een andere leer- en/of ontwikkelingsprobleem hebben.

Vaardigheid	Signaal
Fonemisch bewustzijn	- Analyseren van woorden (‘hakken’) in losse klanken verloopt traag en/of foutief - Samenvoegen van losse klanken tot een woord (‘plakken’) verloopt traag en/of foutief - Aangeven van de positie van een klank in een woord lukt niet of verloopt moeizaam - Het synthetiseren van een woord als bepaalde klanken worden weggelaten of toegevoegd, lukt niet of verloopt moeizaam
Letterkennis	- Letters worden traag en/of foutief benoemd - Letters worden traag en/of foutief geschreven
Lezen	- Woorden worden traag en/of foutief gelezen - Lang spellend lezen en/of veel radend lezen - Lezen van teksten verloopt niet vloeiend - Vermijdingsgedrag bij en/of een hekel hebben aan hardop lezen - ‘Struikelen’ bij het lezen - Woorden overslaan of delen van woorden weglaten - (Stil)lezen van teksten bij andere vakken verloopt traag
Spellen	- Woorden worden traag en/of foutief gespeld - Kennis van spellingsregels en -patronen wordt niet goed toegepast - Schrijfactiviteiten worden moeizaam/traag uitgevoerd - Spellingsregels worden niet/moeizaam geautomatiseerd - Fouten worden niet gecorrigeerd door de leerling zelf

3.2 Signaleren in de kleuterperiode

In de groepen 1/2 wordt gebruik gemaakt van het leerlingvolgsysteem KIJK. Er zijn vier ontwikkelingslijnen die te maken hebben met taal: beginnende geletterdheid, mondelinge taalontwikkeling, visuele discriminatie en auditieve discriminatie. Tweemaal per jaar (januari en juni) worden de kleuters geregistreerd in KIJK. Voor kleuters in groep 2 die een achterstand laten zien vanaf vier maanden op twee of meer van deze gebieden vult de leerkracht de Lijst 'Signaleren vroeg onderkenning dyslexie' in. Opvallendheden hierin worden besproken met de intern begeleider (IB). Indien nodig wordt er remediering ingezet voor de betreffende leerling(en).
De ingevulde signaleringslijsten worden opgeslagen en doorgegeven aan de leerkracht van groep 3 bij de overdracht zodat de beginsituatie van de leerling helder is. Van nieuwe leerlingen wordt de beginsituatie in kaart gebracht aan de hand van de gegevens van de vorige school.

3.3 Signaleren in groepen 3 t/m 8

In de groepen 3-8 wordt gebruik gemaakt van de CITO toetsen, het leerling-ontwikkel-volgsysteem (LOVS). Door alle groepen wordt de Drie Minuten Toets (DMT) afgenomen. Alleen als een kind uitvalt op de DMT (V score), wordt AVI afgenomen. Op woordniveau (DMT) is dyslexie eerder zichtbaar dan op tekstniveau (AVI). Extra beschikbare diagnosticerende toetsen:

- PI dictee
- Struiksma
- BEM: Brus Eén Minuut Toets Versie A of B vermelden
- De Klepel pseudowoorden

In groep 3 wordt gebruik gemaakt van de aanvankelijk leesmethode Veilig Leren Lezen. Deze methode heeft meerdere toetsmomenten. De leerling kan zo op de voet gevolgd worden en eventuele hiaten worden snel in kaart gebracht. Ook kinderen met eventueel dyslexie worden in een vroegtijdig stadium onderkend. Protocol dyslexie is ingebouwd in de methode.

Groep 4 is de groep waarin de meeste leerlingen met dyslexie zullen worden gediagnosticeerd. De eerste stap om in aanmerking te komen voor een vergoed onderzoek is het afnemen van een nulmeting. De nulmeting bestaat uit de volgende toetsen: AVI, DMT en Cito Spelling. Vanaf 2022 wordt alleen gekeken naar de Cito DMT (E V score). Om te kunnen spreken van een vermoeden van dyslexie zal er een significante achterstand vastgesteld moeten worden bij deze nulmeting.

Bij kinderen met een bovengemiddelde intelligentie is het moeilijk om dyslexie te ontdekken (score I en II). Een significant verschil tussen de CITO-scores van rekenen & wiskunde en technisch lezen kan een aanwijzing zijn voor dyslexie.

Aansluitend zal de leerling 3 maanden tot een half jaar intensieve remediëring moeten krijgen waarna er een nieuwe meting volgt. Er wordt dan gekeken of de leerling vooruitgang boekt. Het plan wordt vervolgens aangepast of doorgezet. Als er na een derde periode van ondersteuning vanuit de meting blijkt dat er nauwelijks vooruitgang wordt geboekt (de leerling weer een V score behaalt) dan kan de leerling in aanmerking komen voor een dyslexieonderzoek. Het is dan noodzakelijk om contact op te nemen met een dyslexiezorgverlener. Deze zal alle toetsgegevens naast elkaar leggen en na onderzoek bepalen of er een dyslexieverklaring kan worden uitgeschreven.

3.4 Wat verder nog bijdraagt aan een goede en tijdige signalering

- Een goede overdracht vanuit het vorige leerjaar met o.a. de informatie: welke signalen heeft de leerlingen laten zien en wat is er aan extra ondersteuning ingezet?
- Methode gebonden toetsen (opvallende verschillen in prestaties/weinig vooruitgang d.m.v. de aanvankelijk leesmethode Veilig Leren Lezen
- Methode onafhankelijke toetsen (opvallende verschillen in prestaties/weinig vooruitgang)
- Uitsluiten andere factoren (oren, ogen, intelligentie), kind belemmerende factoren
- Letten op kinderen met andere ontwikkelingsproblemen (co morbiditeit)
- Aangeboden RT boekt weinig/onvoldoende vooruitgang.

4. Ondersteuningsniveaus en aanpak

Wanneer gesignaleerd wordt dat een leerling extra begeleiding nodig heeft voor lezen en/of spelling, wordt de leerling besproken met de vakcoördinator en/of IB. In overleg wordt de leerling ingedeeld in het juiste ondersteuningsniveau en wordt de aanpak beschreven in het actieplan. Hierin staat de aanpak voor het komende halfjaar: welke hulp wordt er geboden, door wie, met welke materialen, hoelang en aan welke doelen er wordt gewerkt. Het actieplan wordt, n.a.v. de resultaten van de Cito toetsen en observaties, geëvalueerd in januari en in juni. Er wordt dan gekeken of de ingezette hulp (het gewenste) resultaat heeft.

Als er sprake is van meer zorg en een grotere ondersteuningsbehoefte van de leerling zal dit ook met ouders besproken worden. Als het gewenst is dat leerlingen thuis extra oefenen met lezen of spelling neemt de leerkracht hierover contact op met ouders.

Wij volgens steeds de stappen van de ondersteuningsniveaus zoals vermeld in Het Protocol Dyslexie Diagnostiek & Behandeling (PDD&B) 3.0. De stappen die horen bij ondersteuningsniveau 1, 2 en 3 worden gezet binnen de school. Deze stappen vallen onder de zogenoemde basisondersteuning. De stappen die horen bij ondersteuningsniveau 4 worden gezet buiten de school door externe zorg, maar altijd in overleg met de school. In het volgende schema (Struiksma, 2005) is te zien welke stappen het onderwijs (en eventueel de zorg) zouden moeten zetten voor leerlingen met (ernstige) lees- en/of spellingproblemen.

ONDERSTEUNINGSNIVEAU	STAP	
Niveau 1 Goed lees- en spellingonderwijs in klassenverband	1 Kwaliteit instructiegedrag en klassenmanagement 2 Juist gebruik van effectieve methodes[1] 3 Gebruik leerlingvolgsysteem	BASISONDERSTEUNING
Niveau 2 Extra begeleiding in de klas door de leerkracht (zwakste 25% van de leerlingen)	4 Vaststellen van potentiële uitvallers en voldoende differentiatie en extra instructie in de klas	
Niveau 3 Specifieke interventies die afgestemd zijn op hiaten, uitgevoerd en/of ondersteund door de lees-/spellingspecialist op school	5 Vaststellen leerlingen met ernstige lees-/spellingproblemen en aanbieden specifieke interventie individueel of in een klein groepje (intensieve, planmatige en doelgerichte begeleiding) 6 Vaststellen van achterstand en hardnekkigheid: vermoeden van dyslexie	
Niveau 4 Diagnostiek en behandeling door zorgverlener (zwakste 4% van de leerlingen)	7 Vaststellen van dyslexie (psychodiagnostisch onderzoek) 8 Gespecialiseerde dyslexiebehandeling	

Bovenstaand schema gaat uit van gestapelde ondersteuning. Dit houdt in dat – afhankelijk van de ernst van de problematiek – de leerling een passend onderwijsaanbod krijgt met zo nodig steeds een intensiveringsstap erbij. Er zijn leerlingen die alleen lees- en spellingonderwijs in klassenverband nodig hebben (ondersteuningsniveau 1, afgekort ON1).

Andere leerlingen hebben meer moeite met lezen en/of spellen en hebben daarnaast onder andere verlengde instructie nodig om de groepsdoelen te bereiken (ondersteuningsniveau 2; ON2).

Er zijn ook leerlingen die daar bovenop behoefte hebben aan een nog intensievere en systematische aanpak (ondersteuningsniveau 3; ON3).

Als bij deze leerlingen vervolgens een flinke achterstand blijft bestaan ondanks intensivering van de begeleiding in het onderwijs, dan kan er een vermoeden van dyslexie rijzen en kan er door een zorgverlener diagnostiek en waar nodig behandeling worden uitgevoerd (ondersteuningsniveau 4; ON4).

Gestapelde ondersteuning houdt in dat ondersteuning op voorgaande niveaus blijft doorgaan – wanneer er een specifieke interventie op ON3 wordt geboden blijft de ondersteuning op ON1 én ON2 ook doorgaan.

Zo ziet de werkwijze van de Groenschool binnen deze ondersteuningsniveaus eruit:

O.N.	Werkwijze:
1	Door de groepsleerkracht in de klas: Groep 1 en 2: Stimuleren van beginnende geletterdheid, mondelinge taalontwikkeling en auditieve en visuele discriminatie aan de hand van de mijlpalen in KIJK! Groep 2: Bij uitval wordt remediering in en/of buiten de groep ingezet. Groep 3 t/m 8: Het programma met het gedifferentieerde lesaanbod van de methodes worden gevolgd in de klas (o.a. VLL, Taalactief, Nieuwsbegrip, leesboeken, ondersteunende digitale programma's en Snappet). Extra ondersteuning en uitdaging wordt gevolgd door middel van een actieplan.
2	Door de groepsleerkracht in de klas: Er wordt verlengde instructie gegeven en gelezen m.b.v. de methode lezen en spelling, eventueel aangevuld met extra hulpmiddelen om te oefenen. Flitsoefeningen, maatjeslezen, toneellezen, voor-koor-door lezen in kleine groepjes en klassikaal, verschillende soorten boeken en teksten, huiswerk e.d. kunnen hiervoor ingezet worden. Dit betekent uitbreiding van de leertijd en oefeningen die aansluiten bij de aanpak behorend bij de methode in de klas op ondersteuningsniveau 1. Deze ondersteuning wordt 10-12 weken geboden.
3	Extra begeleiding buiten de klas: In lees- en/of spellinggroepjes (max. 4 leerlingen) voor de groepen 3 t/m 8. De begeleiding gebeurt door de groepsleerkracht of door remedial teacher of onderwijsassistent (onder supervisie van de groepsleerkracht). De aanpak hiervan staat beschreven in het actieplan en is in overleg met de IB. De leestijd wordt uitgebreid met 60 minuten per week. Na de eerste periode hulp gedurende 10-12 weken vindt een tussenmeting plaats (oktober/november of april). Dan wordt de aanpak geëvalueerd en zo nodig bijgesteld. Hierna volgt nogmaals een periode van 10-12 weken. Daarna volgt weer een hoofdmeting (januari/februari of juni).
4	Extern onderzoek en behandeling: Deze ondersteuning vindt extern, dus buiten de school, plaats bij de hiertoe bevoegde orthopedagogen en psychologen (zie hoofdstuk 7.1). De leerling wordt door ouders, in samenwerking met school, aangemeld voor onderzoek en behandeling. Ouders hebben de regie over de keuze van de praktijk waar onderzoek en/of behandeling wordt uitgevoerd. Wanneer er bij de leerling Ernstige Dyslexie (ED) is vastgesteld, is de behandeling specialistisch en wordt dit vergoed door de gemeente. Als er geen Ernstige Dyslexie is vastgesteld, vergoedt de gemeente geen behandeling en betalen ouders zelf de kosten van het onderzoek. Op school wordt dan in de klas nog extra ondersteuning geboden op ondersteuningsniveau 1, 2 en 3 en geen ondersteuning op niveau 4. Als ED is vastgesteld biedt de school compenserende en dispenserende aanpassingen en maatregelen (zie hoofdstuk 6.1). Ouders kunnen, indien gewenst, zelf en op eigen kosten, extra begeleiding voor hun kind zoeken buiten schooltijd.

Als uit het onderzoek blijkt dat er ernstige dyslexie is vastgesteld, streven wij ernaar om ondersteuning te bieden op zorgniveau 1, 2 en 3. Als blijkt uit onderzoek dat er geen sprake is van (ernstige) dyslexie, zullen wij ondersteuning bieden op zorgniveau 1 en 2.

Hieronder volgt een infographic waarin de werkwijze voor de verschillende ondersteuningsniveaus visueel is weergegeven.

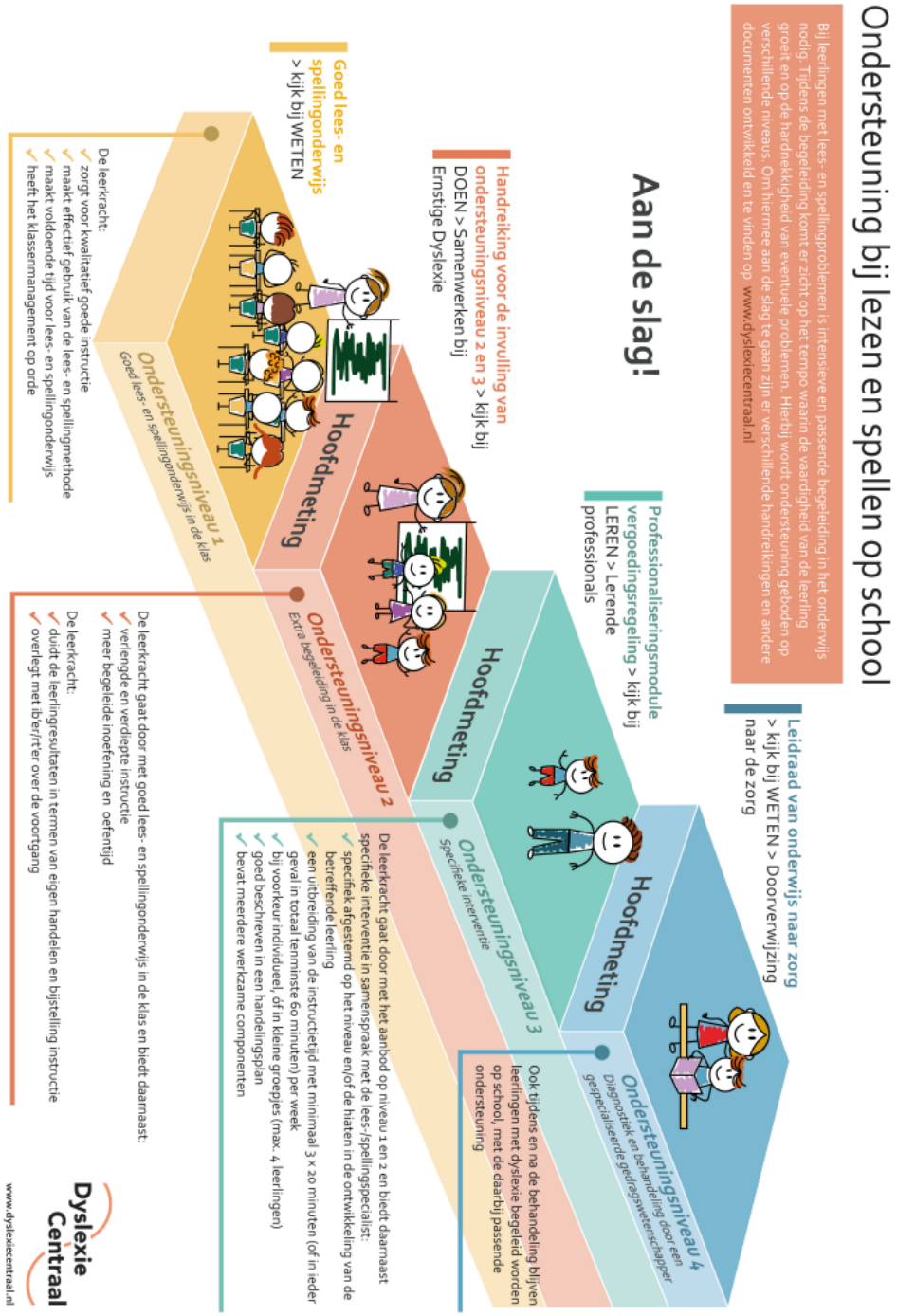

5. Diagnostiek en onderzoek

5.1 Algemene informatie dyslexie

Wanneer de lees- en/of spellingontwikkeling achter blijft lopen ondanks gestapelde zorg, waaronder goed uitgevoerde en voldoende intensieve interventie op ON3, worden de lees- /spellingproblemen hardnekkig genoemd: de lees- en/of spellingontwikkeling stagneert en de leerling profiteert niet of nauwelijks van de geboden interventie. De school onderbouwt de achterstand en de hardnekkigheid door toetsresultaten te rapporteren en de geboden ondersteuning op niveau 1, 2 en 3 op navolgbare wijze te documenteren.
De zorgverlener beoordeelt het dossier en bepaalt op basis hiervan of de leerling in aanmerking komt voor een diagnostisch onderzoek. Als uit dit onderzoek blijkt dat er sprake is van Ernstige Dyslexie dan kan de zorgverlener overgaan tot het starten van een behandeling, mits ouders hiermee instemmen. Deze behandeling wordt vergoed.
De school blijft verantwoordelijk voor het bieden van goed lees- en spellingonderwijs op alle niveaus, ook wanneer een leerling in een diagnostiek- of behandeltraject bij een zorgverlener zit en in de periode na de behandeling. In overleg met de zorgverlener en de ouders wordt gezocht naar de optimale invulling van de ondersteuning van de leerling. Zowel onderwijs, ouders als zorg zijn

blijvend betrokken bij de begeleiding van de leerling.

5.2 Aanmelding en bekostiging

Als er op school signalen zijn dat het niet goed gaat met de lees- en spellingsontwikkeling van een kind, worden ouders zo vroeg mogelijk geïnformeerd. Via gesprekken met de groepsleerkracht worden ouders op de hoogte gesteld van de voortgang van hun kind. Ouders en school zijn samen betrokken bij het hele traject van extra hulp. Overleg en afstemming tussen wat er thuis gedaan wordt en wat er op school gedaan wordt is heel erg belangrijk. Het slagen van de hulp hangt daar mede van af.
Wanneer er na het volgen van de stappen in ondersteuningsniveaus 1, 2 en 3 onvoldoende effect is en wanneer 3 meet-momenten voldoende en valide gegevens bieden, wordt gekeken of een dyslexieonderzoek nodig is. Een onderzoek komt alleen in aanmerking voor een vergoeding als in het dossier aan alle voorwaarden is voldaan. Dit betekent zowel a. dat er getoetst wordt en de extra ondersteuning op de juiste wijze en voldoende intensief en langdurig heeft plaatsgevonden, als b. dat er gekeken wordt of het dossier volledig is. De interne begeleider doen deze check samen met de leerkracht. Vervolgens wordt aan ouders gevraagd een aanmelding te doen bij een door de gemeente gecontracteerde instantie, zoals het RID of andere gecertificeerde instantie voor onderzoek.

Stappenplan aanvraag en onderzoek dyslexie-onderzoek bij RID of andere gecertificeerde instantie:

1. Ouders nemen contact op met de instantie en dienen een aanvraag in voor dyslexieonderzoek.
2. Ouders krijgen van de instantie een link/ vragenlijst(en) door. Deze link/vragenlijst(en) moeten de ouders doorgeven aan school.
3. De leerkracht vult de (vaak digitale) vragenlijst in en gebruikt hierbij informatie uit de geëvalueerde plannen van aanpak en de gegevens uit ons LOVS. Deze zijn van de groep en daarom geanonimiseerd.
4. De leerkracht maakt hier een kopie van voor in het dossier van de leerling (Esis).
5. De leerkracht geeft een kopie aan ouders.
6. Nadat de gegevens binnen zijn bij de instantie wordt hiervan een melding naar ouders gedaan. Ouders houden school op de hoogte.
7. Een gecertificeerde instantie onderzoekt of de leerling, n.a.v. de ingevulde vragenlijsten en toegestuurde aanvullende stukken, in aanmerking komt voor een vergoed onderzoek en koppelt dit terug aan ouders.
8. Indien er Ernstige Dyslexie wordt vastgesteld, komt de leerling in aanmerking voor vergoede behandeling na toestemming van ouders. Wanneer de diagnose dyslexie, maar niet ernstig is dan is de school verantwoordelijk voor verdere ondersteuning. Ouders kunnen besluiten alsnog een behandeling te starten, deze wordt echter niet vergoed. N.a.v. het onderzoek volgt er een onderzoeksverslag en indien dyslexie wordt vastgesteld volgen er adviezen en een dyslexieverklaring.

De school onderbouwt in de vragenlijst en aangeleverde stukken de ernst van het leesprobleem door aan te tonen dat er sprake is van een ernstige, hardnekkige achterstand. Concreet:

• De school toont aan goed onderwijs en intensieve begeleiding geboden te hebben die voldoet aan kenmerken van effectief onderwijs.
• De school toont aan dat een leerling desondanks zeer lage leesscores behaalt op drie achtereenvolgende hoofdmeetmomenten: een score behaald die behoort bij de 10% zwaksten van de normgroep (lage E-V score: in LOVS zichtbaar als E-V). Als toelatingscriterium is drie keer E-V op de totaalscore van de DMT voldoende (ook wel de DMT 1+2+3 score op de uitdraai LOVS). Het gaat hierbij niet om scores op de losse kaarten.

Het vaststellen van Ernstige Dyslexie gebeurt altijd door een GZ-psycholoog of orthopedagoog met een BIG registratie (meer informatie bij hoofdstuk 7.2 validiteit dyslexie onderzoek). Hierbij vindt ook een psychodiagnostisch onderzoek plaats. Ouders mogen zelf de instantie kiezen die het onderzoek uitvoert. De gekozen instantie is verplicht het handelingsplan van de externe RT, plus de resultaten op de toetsen, aan school door te gegeven. De terugkoppeling van de externe begeleiding/ behandeling is voorwaarde voor het bepalen welke onderwijsbehoeften het kind nodig heeft. Voordat het onderzoek gestart wordt, zal de behandelaar aan de hand van de toetsoverzichten en bijbehorende stukken van school en intake met ouders een eerste screening doen. Uit die screening zal blijken voor welk onderzoekstraject de leerling in aanmerking komt en wat dat betekent voor het wel of niet vergoed krijgen van dit onderzoekstraject. Uit het officiële onderzoek kan vervolgens het volgende worden vastgesteld:
1. Er is sprake van Ernstige Dyslexie (ED) op lezen (en spelling), waarbij er recht is op de door de gemeente vergoede behandeling. De onderzoekskosten worden vergoed.
2. Er is sprake van minder ernstige dyslexie op lezen (en/of spelling), waarbij de gemeente geen behandeling vergoedt. De onderzoekskosten worden wel vergoed.
3. Er kan op het moment van onderzoek geen dyslexie worden vastgesteld (er is geen sprake van dyslexie, of de dyslexie is nog niet afdoende aantoonbaar voor het afgeven van een dyslexieverklaring)

Als blijkt dat een leerling geen ED heeft. Dan kunnen ouders kiezen voor een onderzoek en behandeltraject bij een gecertificeerd orthopedagoog of psycholoog, op eigen kosten. Willen ouders niet onaangenaam verrast worden, dan kunnen zij van tevoren vragen of het onderzoek/behandelbureau een contract met de gemeente heeft en informeren naar mogelijk andere vergoedingsmogelijkheden via hun zorgverzekering.

5.3 Protocol voor diagnostiek en behandeling 3.0

Vanaf januari 2022 is het vernieuwde protocol voor diagnostiek en behandeling (PDDB 3.0) van kracht. Het PDDB 3.0 bevat criteria voor onderzoek en behandeling voor leerlingen in het primair onderwijs (7 tot 13 jaar) met de indicatie ‘Ernstige Dyslexie’ in het kader van vergoede dyslexiezorg binnen de Jeugdwet.

Er is alleen sprake van ernstige woordleesproblemen bij drie keer een V- of E-score. Spellingproblemen vallen buiten het criterium. Er moet wel informatie over de spellingontwikkeling en –ondersteuning in het dossier aangeleverd worden.

Behalve de officiële LOVS meetmomenten, kent het protocol ‘Leesproblemen en dyslexie’ ook tussenmeetmomenten. Voor aanmelding voor vergoede diagnostiek wordt de volgende vuistregel gehanteerd: voor leerlingen in groep 3 en 4 wordt uitgegaan van in ieder geval drie hoofdmetingen

(M3, E3, M4) om de ernst en hardnekkigheid vast te kunnen stellen. Na hoofdmeting M4 kunnen ook tussenmetingen (oktober/ november en april) meetellen mits er gebruik gemaakt is van genormeerde toetsen en mits er tussen de meetmomenten minimaal twaalf weken gehandeld is.

6. Hoe gaat onze school om met kinderen die dyslexie hebben

6.1 Compenserende en dispenserende aanpassingen/hulpmiddelen die geboden kunnen worden

Compenseren: Dyslectische leerlingen hebben problemen met het verwerken van vooral schriftelijke informatie. Door hen te leren compenseren met hun sterke eigenschappen kan de inhoud van de informatie gemakkelijker worden verwerkt.

Dispenseren: Dyslectische leerlingen werken langzamer omdat de basisvaardigheden onvoldoende geautomatiseerd zijn. Aangezien hen dit veel energie kost, kunnen er dispenserende maatregelen aangeboden worden.

Voor kinderen met vastgestelde dyslexie kunnen de volgende aanpassingen/hulpmiddelen ingezet worden (waarbij steeds de leerkracht in overleg met de leerling bekijkt welke aanpassingen helpen en welke niet);

1. Algemene afspraken bij het werken in de methoden:
- Werk kan op de computer gemaakt worden (spelling, werkstukken, stelopdrachten)
- De voorleesfunctie van Snappet kan ingezet worden
- Zo nodig worden aanpassingen bij het vak Engels gedaan (waarbij er niet gelet wordt op de schrijfwijze, mondelinge afname)

2.Algemene maatregelen bij het lezen:
- Behouden en bevorderen van het leesplezier
- Voorlezen van boeken en verhalen (luisterboeken)
- Boeken lezen die qua inhoud aansluiten bij de leeftijd en interesses van de leerling maar die qua technisch niveau vereenvoudigd zijn
- De leerling extra leestijd geven bij bijv. de methode voor Begrijpend lezen of zaakvakteksten
- De Snappet voorleesfunctie inzetten
- Een leesmaatje inzetten bij opdrachten met veel tekst of bij langere teksten
- Geen onverwachte leesbeurt (tenzij de leerling anders wil)

3.Algemene maatregelen bij het spellen:
- De kinderen krijgen 1 cijfer bij spelling op hun rapport. Het dictee spelling cijfer is gebaseerd op de afspraken van het dyslexiepaspoort. Dit wordt vermeld In het rapport.
- Gebruik maken van de spellingskaart waarop een overzicht staat van alle spellingsafspraken (met visuele ondersteuning)
- Bij een zinnendictee worden alleen de categoriewoorden opgeschreven.
- Een gedifferentieerde beoordeling van dictees (alleen categoriefouten)
- Kinderen mogen op de Snappet gebruik maken van de voorleesstem.

- Extra hulp in de klas geven bij het schrijven van verhalen en werkstukken
- Spellingsfouten zoveel mogelijk negeren bij andere vakken dan spelling.
- De schrijftaak/aantal oefeningen verminderen (bijv. minder pagina's)
- Extra tijd geven voor schrijftaken
- Waar mogelijk mondeling overhoren in plaats van schriftelijk, bijvoorbeeld bij topografie. Wanneer er wel schriftelijk wordt overhoord, tellen spellingsfouten niet mee

4.Algemene maatregelen bij het rekenen:
- Inzetten van een tafelkaart
- Voorlezen van context opgaven (door een maatje of door de voorleesfunctie van Snappet)
- De leerling extra tijd geven

6.2 Dyslexiepaspoort

Alle kinderen met een dyslexiebehandeling/verklaring hebben op de Groenschool een 'Dyslexiepaspoort', zie bijlage 1. Dit wordt ingevuld op school met de leerkracht. Het paspoort is een document **van** het kind. Daarin noteert de leerling zélf HOE hij of zij ondersteund wil worden bij het overige werk. Door dit vast te leggen is het voor iedereen helder wat de extra onderwijsbehoeften vanuit dit kind zijn. De ouders ontvangen een begeleidende brief (tenzij dit mondeling met ouders gecommuniceerd), zie bijlage 2.

Mocht de behoefte van het kind wijzigen, dan zal dit paspoort bijgesteld worden. Dit gebeurt in november en maart. November is bedoeld om met de kinderen hun keuze helder te krijgen, ook voor de Citotoetsen. Maart is een evaluatiemoment. Uit de onderstaande items kunnen de leerlingen kiezen:

- Meer tijd voor het maken van toetsen.
- Een vergrote versie van de Cito begrijpend lezentoets.
- Cito begrijpend lezen, de teksten van tevoren op school lezen.
- Cito rekenen op Chromebook/ voorgelezen.
- Cito spelling op Chromebook/ op schrift
- Werken met Snappet met een voorleesstem
- Werken met een voorleespen
- Werken met de bolle liniaal
- Mondelinge overhoring bij zaakvakken(vanaf groep 5)
- Losse letters schrijven
- Nieuwsbegrip teksten thuis pre-lezen
- Gebruik maken van een tafelkaart (vanaf groep 6).

6.3 Afname toetsen

Bij het afnemen van de Cito voor kinderen met dyslexie volgen we de richtlijnen van Cito.

Cito adviseert om zoveel mogelijk alle leerlingen onder dezelfde omstandigheden te toetsen en dus de voorgeschreven afname-instructies te volgen. Dit in verband met de vergelijkbaarheid van de resultaten van leerlingen met die van anderen in hun groep en de normgroep. In het geval van dyslexie kan het toch wenselijk zijn om aanpassingen te doen of hulpmiddelen toe te staan. Cito geeft aan dat het daarbij wel van belang is om na te gaan of de toets nog wel meet wat hij zou moeten meten en of de aanpassing leidt tot overcompensatie, waardoor de leerling bevoordeeld wordt ten opzichte van andere leerlingen.

De volgende aanpassingen en hulpmiddelen zijn mogelijk:

• Algemeen
– Extra afnametijd (met uitzondering van de toetsen op het gebied van technisch lezen).
– Toets in meerdere delen afnemen (met uitzondering van de toetsen op gebied van technisch lezen omdat juist achterblijvende prestaties op deze toetsen een signaal zijn dat mogelijk sprake is van dyslexie).
– Vergroten van de teksten van A4 naar A3.

• Rekenen
– Voorlezen van de vragen (door de leerkracht, of een digitale voorleesstem), met een neutrale toon.
– Er mag geen gebruik worden gemaakt van de tafelkaart.

• Spelling
– Zo nodig wordt de toets apart afgenomen als het kind veel ‘nadenktijd’ nodig heeft.

• Begrijpend lezen
– Het is toegestaan om de leerling een toets van een lager niveau aan te bieden, het zogenoemde ‘toetsen op maat’, na overleg met de IBer. Hierbij wordt gekeken naar het functioneringsniveau van de leerling. Op basis daarvan wordt er een passend niveau gekozen. Dit voorkomt dat de leerling met dyslexie een te moeilijke toets maakt én dat van de leerling nauwkeurige toetsresultaten worden verkregen.
– In uitzonderlijke gevallen kan ervoor gekozen worden om een leerling met ernstige leesproblemen voorafgaand aan de toetsafname de teksten zelf alvast door te laten lezen, bij voorkeur op dezelfde dag als waarop de toets wordt afgenomen. De betreffende leerling mag de bijbehorende opgaven niet zien en de teksten mogen uiteraard niet worden nabesproken.
– Deze Cito toetsen mogen niet worden voorgelezen (omdat er dan een andere vaardigheid wordt gemeten. Er kan voor gekozen worden om Cito begrijpend luisteren aanvullend af te nemen).

Als er bij de afname van de toets aanpassingen zijn gedaan, wordt dit wel genoteerd bij het invoeren van de toetsen in Esis.
In overleg met de dyslexiebehandelaar kunnen er nog aanvullende afspraken gemaakt worden voor leerlingen met een dyslexieverklaring.

6.4 Overleg school en behandelaar tijdens de behandeling

School verwacht dat de behandelaar tijdens de behandeling aangeeft aan ouders en leerkracht waar het kind didactisch behoefte aan heeft. De leerkracht stemt die specifieke onderwijsbehoeften af met de ouders en kijkt hoe dit in de schoolse setting kan worden uitgevoerd, passend binnen de mogelijkheden. Dit wordt met ouders besproken. De aanpak staat verwoord in het actieplan.

De leerkracht zal de kinderen aanmoedigen om het 'dyslexiepaspoort' mee te nemen naar de behandelaar. Mocht de behandelaar aanvullingen hebben, dan kan die contact met de leerkracht opnemen. Dan stemt de leerkracht daarna met het kind af hoe de tips verwerkt kunnen worden in het paspoort. Het gaat om de praktische aanpak.
Bij het bespreken van het paspoort kan het kind, gebruikmakend van wat de behandelaar heeft ingezet, aangeven waar hij/zij profijt van heeft. Daarop wordt het paspoort aangepast. Zo blijft het kind eigenaar van het paspoort.

Als een behandelaar aan het eind van het traject tips en adviezen geeft, wordt dit doorgegeven aan de leerkracht. De leerkracht maakt een afspraak met ouders om het vervolg op school door te spreken.

Welke materialen gebruiken we in school
Na een behandeltraject kan er een keuze gemaakt worden om de ondersteuning op school voort te zetten met behulp van de volgende materialen:

- Pravoo DMT map
- Flits boekje
- Flits via Gynzy
- Veilig leren lezen- stap voor stap
- Veilig Leren Lezen leeskaarten en Veilig & Vlot

Kan ingezet worden als manier van aanpak:

- Connect klanken en letters
- Connect woordherkenning
- Connect vloeiend lezen
- Ralfi

7. Goed om te weten

7.1 Validiteit dyslexieverklaring

Via het ministerie van OCW is een checklist opgesteld i.v.m. validiteit.

Checklist dyslexieverklaring voor scholen en instellingen

Vraag	Check
Inhoud psychodiagnostisch rapport bij dyslexieverklaring	
Is er een psychodiagnostisch onderzoeksrapport bijgevoegd waarin minimaal de volgende onderdelen op navolgbare wijze aan bod komen? - Onderkennende diagnose (classificatie) - Verklarende diagnose (grondslag) - Indicerende diagnose (aanpak, samenhang met eventuele andere stoornissen, belemmeringen	
Staat er een datum op? *1	
Blijkt uit de rapportage dat andere oorzaken van de lees- en spellingsproblemen zijn uitgesloten?	
Wordt duidelijk aangegeven welke specifieke belemmeringen op het gebied van lezen en/of spelling de student/leerling ondervindt?	
Wordt duidelijk aangegeven welke behandeling en materialen voorzieningen deze student/leerling nodig heeft?	
Wordt duidelijk aangegeven welke begeleiding deze student/leerling nodig heeft?	
Wordt duidelijk aangegeven welke compensatie/dispensatie deze student/leerling nodig heeft?	
Kwaliteit van professional	
Is de verklaring ondertekend door een geregistreerde deskundige psycholoog of orthopedagoog? *2 - GZ-psycholoog (BIG) - Kinder- en Jeugdpsycholoog (NIP) - Kinder- en Jeugdpsycholoog (SKJ) - Orthopedagoog generalist (NVO) - Postmaster orthopedagoog (SKJ) - Deelnemers NKD/NRD	
Vorm van dyslexieverklaring	
Is de geldigheidsduur aangegeven? *3	

*1 Een gedateerde verklaring biedt de mogelijkheid om te checken of de verklaring opgenomen behandeling, begeleiding en compensaties/dispensaties nog van toepassing zijn en of de actualisatie nog aan de orde is.

*2De volgende register zijn openbaar

-https://www.bigregister.nl/

-https://www.psynip.nl/contact-en-service/vind-een-psycholoog.html

-https://www.nvo.nl/zoek-een-pedagoog/zoeken-in-register.aspx

-https://skjeugd.nl/register-zoeken

Om te checken of een deskundige is aangesloten bij 1 van de kwaliteitsinstituten dyslexie kunt u de website www.nrd-kd.nl raadplegen.

Op de website van de NVO https://www.nvo.nl/zoek-een-pedagoog/zoek-een-dyslexiedesundige/aspx kunt u zoeken of een geregistreerde orthopedagoog heeft aangegeven deskundig te zij op het terrein van dyslexie

*3 Een diagnose is in beginsel onbeperkt geldig. De in de verklaring opgenomen behandeling, materiele voorzieningen, begeleiding en compensaties zijn dat NIET. Een leerling heeft in het VO bv. baat bij heel andere faciliteiten dan in het PO

7.2 Dyslexiebehandeling onder schooltijd

Onderstaand stuk is opgesteld vanuit het ministerie voor OCW, onderwijsinspectie, Ingrado (bracheorganisatie o.a. leerplicht) en dyslexiespecialisten. Op onze school houden we ons aan deze richtlijnen.

Behandeling onder schooltijd mag.

Behandeling van ernstige dyslexie vindt plaats op indicatie. Een bezoek aan de behandelaar onder schooltijd is geoorloofd verzuim. De school mag hier vrij voor geven zonder dat daarbij aangetoond hoeft te worden dat de behandeling te zien is als onderdeel van het onderwijsprogramma. De school dient dit echter altijd te beargumenteren en moet in overweging nemen in hoeverre afwezigheid invloed heeft op het reguliere onderwijsprogramma. Aangezien dyslexie een stevige belemmering voor het leren kan vormen, heeft het onderwijs wel degelijk belang bij een dyslexiebehandeling. Het kind krijgt individuele specialistische zorg waardoor het onderwijsrendement groter kan worden. Bij jonge kinderen (7-9 jaar) is dyslexiebehandeling na schooltijd vermoeiend en vaak minder effectief.

Afspraken vastleggen

Voor de duidelijkheid is het aan te bevelen dat de school beleid formuleert dat past bij de specifieke situatie van de school en dit bv.in de schoolgids opneemt. Er kan worden afgesproken dat de behandeltijd niet boven een bepaald aantal uren per week komt. Hiermee wordt dus ook vastgelegd wat je van de verantwoordelijkheid van ouders verwacht, nl. om deze tijd niet te boven te gaan of de behandeling (deels) te organiseren buiten schooltijd. Individuele verzoeken kunnen aan het algemene beleid getoetst worden. De inspectie ziet erop toe dat het beleid is voorgelegd aan de MR en is opgenomen in de schoolgids of anderszins aan alle ouders bekend is gemaakt. Wanneer ouders en leerlingen de maximale behandeltijd overschrijden, vindt verschuiving plaats van geoorloofd naar ongeoorloofd verzuim en kan leerplicht door de school worden ingeschakeld.

8. Bijlagen

8.1 Paspoort

Dyslexiepaspoort

Geboortedatum:

(pasfoto)

Van:

Vaste afspraken binnen school:

- Bij zinnendictee alleen categorie woorden schrijven.
- Spellingskaart met spellingsafspraken bij methode dictee houden.
- Geen onverwachte leesbeurt.

Dit helpt mij het beste:

- Meer tijd voor het maken van toetsen.
- Een vergrote versie van de Cito-begrijpend lezentoets.
- Cito begrijpend lezen, de teksten van tevoren op school lezen.
- Cito rekenen op chromebook/ voorgelezen.
- Cito spelling op chromebook/ op schrift.
- Werken met Snappet met een voorleesstem.
- Werken met de bolle liniaal.
- Mondelinge overhoring bij zaakvakken (vanaf gr 5).
- Losse letters schrijven.
- Nieuwsbegrip teksten thuis pre-lezen.
- Gebruik maken van een tafelkaart (vanaf gr 6).

8.2 Ouderbrief

Betreft: dyslexiepaspoort (indien mondeling besproken is, hoeft dit niet verstuurd te worden.

Beste ouders,

Uw kind heeft een dyslexieverklaring. Om het onderwijs het beste af te stemmen op uw kind werken we op de Groen van Prinstererschool met een dyslexiepaspoort. Uw kind zal samen met de leerkracht dit paspoort invullen. In dit paspoort staan de extra hulmiddelen en/of maatregelen die uw kind het

beste helpen om te gaan met dyslexie in de klas. Te denken valt dan aan; extra tijd tijdens toetsen, een vergrote versie van de toets of een mondelinge overhoring bij zaakvakken.
Het dyslexiepaspoort geeft duidelijkheid voor uw kind, de groepsleerkracht en voor de eventuele invaller. In november en maart bespreekt de leescoördinator dit paspoort en wordt dit eventueel aangepast aan de behoefte van uw kind. Het paspoort wordt bewaard in het rapport. Aan het eind van groep 8 is er dan een goed overzicht van wat uw kind het beste helpt. Een kopie van het laatste blad uit het paspoort krijgt het kind in zijn/haar laatje.
We hopen u hierbij voldoende te hebben geïnformeerd, voor vragen kunt u zich richten tot de leerkracht van uw kind.

8.3 Contact met de behandelaar

-De leerkracht en de intern begeleider hebben via de mail contact met de behandelaar over het te volgen traject, de resultaten en de adviezen.
-Indien de behandelaar adviezen geeft die aanvullend zijn op het paspoort, mailt de leerkracht deze naar de leescoördinator. De leescoördinator bespreekt de paspoorten 2 keer per jaar.